

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ
КАПИТАНЪТ НА „ПОЛЯРНА
ЗВЕЗДА“
ИЗВАДКИ ОТ ЛИЧНИЯ
ДНЕВНИК НА ДЖОН
МАКЕЛИСТЪР РЕЙ, СТУДЕНТ
ПО МЕДИЦИНА

Превод от английски: Виолета Чушкова, 1973

chitanka.info

11 септември. Северна ширина $81^{\circ}40'$, източна дължина $2^{\circ}00'$. Все още се лутаме сред огромни ледени полета. Полето на север от нас, в което сме зацепили котвата, е голямо колкото едно английско графство. Безкрайните ледени блокове отляво и отдясно стигат до хоризонта. Тази сутрин помощникът докладва, че са забелязани признания за появата на леден масив от юг. Ако тази непроходима ледена маса попречи на обратния ни път, ще се окажем в бедствено положение — доколкото разбрах, на кораба вече се чувствува недостиг от храна. Вече е краят на сезона и белите нощи си отиват. Тази сутрин видях една звезда да блещука точно над фокмачтата — първата звезда от началото на май досега. Сред екипажа се ширит недоволство. Много от моряците бързат да се върнат у дома навреме за сезона на херингата, защото тогава моряшкият труд по шотландския бряг е винаги добре платен. Засега само навъсните лица и мрачните погледи говорят за недоволството им, но днес следобед чух от втория помощник, че моряците се готвят да изпратят при капитана делегация, която да обясни тревогата им. Съмнявам се дали той ще я посрещне добре, тъй като е човек с необуздан нрав и твърде чувствителен към всичко, което дори само намеква за посегателство над правата му. Ще се опитам след вечеря да му кажа няколко думи по този въпрос. Забелязал съм, че той ми позволява да казвам неща, които никога не би допуснал да чуе от който и да било друг член на екипажа. Амстердам Айлънд, в северозападния край на Шпицберген, се вижда откъм десния борд — назъбена редица от вулканични скали, прорязани на места от ледници. Любопитно е, като си помисли човек, че в момента най-близките до нас населени места са вероятно датските селища на юг от Гренландия — цели деветстотин мили по права линия. Капитан, който рискува да поведе кораба си при такива обстоятелства, поема голяма отговорност. Нито един китоловец не е останал в тези ширини до това време на годината.

9 часа вечерта. Разговарях с капитан Крейги и макар резултатът да е едва задоволителен, бих казал, че той ме изслуша много спокойно и дори внимателно. Когато свърших, лицето му доби изражение на желязна решимост. В продължение на няколко минути той се разхождаше напред-назад из тясната каюта. В първия момент се побоях, че сериозно съм го обидил, но той разпръсна опасенията ми, като седна отново и с почти ласкав жест сложи ръка на рамото ми. В

неспокойните му тъмни очи се четеше дълбока нежност, която доста ме изненада.

— Слушайте, докторе — каза той. — Съжалявам, че ви взех, наистина съжалявам. И в тази минута бих дал петдесет лири да ви видя здрав и читав на кея в Данди. Този път на мен ми е все едно. На север от нас има риба. Как смеете, сър, с недоверие да поклащате глава, когато ви казвам, че от марса я видях да минава! — последното той изрече в неочекван изближ на гняв, макар че не си спомням да съм показал някакъв признак на съмнение. — Двадесет и две парчета — продължи той, — видях ги така добре, както виждам вас. И нито едно по-малко от десет фута^[1]. Е, докторе, как мислите — дали бих могъл да напусна това място само защото някаква дяволска ивица лед е застанала между мен и късмета ми? Ако се случи вятърът утре да е северен, ние можем да напълним кораба и да отплаваме преди да ни е застигнал студът. Ако пък е южен — е, смяtam, че на тези хора им се плаща, за да рискуват живота си, а що се отнася до мен — хич не ме е грижа. Много повече неща ме свързват с онзи свят, отколкото с този.

Признавам си, че ми е мъчно за вас. Бих искал на ваше място да е старият Енгъстейт, който беше с мен миналия рейс. Той си няма никого, а вие — вие веднъж, струва ми се, казахте, че сте сгоден, нали?

— Да — отвърнах аз, като щракнах пружинката на медальона, закачен за верижката на часовника ми, и показах портретчето на Флора.

— По дяволите! — изръмжа той, като скочи от мястото си и брадата му настръхна от ярост. — Какво ме интересува щастиято ви? Какво общо имам с нея, че ми навирате снимката й в очите ми?

Помислих си, че в пристъпа на гняв ще ме удари, но с още едно проклятие той бълсна вратата на каютата и изскочи на палубата, а аз останах напълно поразен от изключителната му грубост. За първи път го виждах такъв. Докато пиша тези редове, още го чувам как се разхожда горе напред-назад.

Ще ми се да опиша характера на този човек, но ми се струва, че е много самонадеяно от моя страна да се опитам да го сторя с думи, тъй като и самото ми намерение е смътно и несигурно. На няколко пъти бях убеден, че съм се добрал до същността му, но после винаги оставах разочарован — той ми се показваше в някаква нова светлина, която объркваше всичките ми изводи. Възможно е тези редове да не

попаднат в ръцете на друг човек. И все пак ще се опитам да направя психологически анализ на характера на капитан Никълс Крейги.

Външният вид обикновено дава някаква представа за душевния мир на човека. Капитанът е снажен и добре сложен, с мургаво и красиво лице, има резки движения, които можеха да са израз на нервност или пък на необикновената му енергия. Челюстта и цялото му изражение са мъжествени и решителни, но най-отличителното на лицето му са очите. Те имат цвят на най-тъмен лешник и живо блестят. Изразът им представлява необикновена смесица от дързост и нещо друго, за което понякога съм мислил, че е по-близо до ужаса, отколкото до някое друго чувство. Обикновено дързостта преобладава, но понякога, особено когато е склонен към размисъл, страхът в очите му нараства, става по-дълбок и коренно променя цялото му изражение. Именно тогава той е предразположен към бурни изблици на гняв и изглежда ясно съзнава това, защото съм го виждал да се заключва и укрива от всички, докато му мине. Чувал съм да крещи насиън, но той като каютата му е малко насторани от моята, никога не съм разбирал какво точно казва.

Това е едната страна на характера му и при това по-лошата. Открил съм я и съм я изследвал само благодарение на тясното си общуване с него и от всекидневните ни срещи. Иначе той е приятен събеседник, начетен и забавен, и е най-сърдатият моряк, който се е раждал някога. Трудно ще забравя как водеше кораба, когато в началото на април ни настигна буря сред плаващите ледени блокове. Никога не бях го виждал толкова бодър, дори весел, както в онази нощ, крачейки нагоре-надолу по мостика сред блясъците на светкавиците и воя на вятъра. На няколко пъти ми е казвал, че мисълта за смърт му е приятна, а е тъжно да чуеш това от млад човек. Той няма повече от тридесет години, макар косата и мустаците му да са вече леко прошарени. Някаква огромна скръб трябва да го е връхлетяла и разбила целия му живот. Кой знае, може и аз да стана същия, ако загубя моята Флора! Мисля, ако я нямаше, малко щеше да ме е грижа дали утре вятърът ще бъде северен или южен. Ето, чувам го как слиза по стълбата и се заключва в каютата си, което показва, че все още е в лошо настроение. „Хайде в леглото!“, както би казал старият Пипис, защото свещта догаря (налага се да използваме свещи, откакто белите

нощи намаляват), а стюардът си е легнал и няма изгледи да получава друга за тази вечер.

12 септември. Спокоен, ясен ден; все още сме на същите координати. Духа североизточен вятър, при това много слаб. Капитанът е в по-добро настроение и днес на закуска ми се извинява за вчерашната си грубост. Той продължава да изглежда никак си разсеян и очите му са запазили неспокойния си поглед, което според шотландците означава, че е обречен на смърт — така поне ми каза главният механик, а сред келтската част на екипажа ни той се ползва със славата на пророк и тълкувател на поличби.

Странно е наистина, че суеверието е взело такава власт над тези здравомислещи и практични хора. Не бих повярвал до каква степен е стигнало, ако не бях видял със собствените си очи. По време на този рейс имахме направо епидемия от суеверия, докато накрая се видях принуден да давам със съботната дажба грот успокоителни средства и капки за укрепване на нервната система. Първият симптом се появи наскоро след като напуснахме Шетландските острови и рулевите започнаха да се оплакват, че чували жалки викове и писъци в килватера, като че ли нещо плувало подир кораба, без да може да го настигне. Тази измислица се поддържаше по време на целия рейс и в тъмните нощи, когато започва ловът на тюлени, бяха необходими големи усилия да се склонят хората да вършат работата си. Несъмнено това, което са чули, е било или скърцането на рулевата верига, или писъкът на някоя прелитаща морска птица. На няколко пъти ме вдигаха от леглото, за да го чуя, но едва ли е необходимо да казвам, че нито веднъж не успях да различа нещо необикновено. Хората обаче са така невероятно категорични по този въпрос, че е безсмислено да се спори с тях. Веднъж споменах за това пред капитана, но за моя изненада той прие думите ми твърде озадачено и като че ли те сериозно го обезпокоиха. Мислех си, че поне той не вярва в подобни заблуди.

Цялата тази реч за суеверието ме довежда до факта, че мистър Менсън, вторият ни помощник, снощи е видял дух, или поне казва, че е видял, което, разбира се, е все същото. След безкрайните приказки за мечки и китове, предъвквани месеци наред, приятно е наистина да имаме някаква нова тема за разговор. Менсън се кълне, че корабът е омагьосан и че не би останал на него и ден повече, ако само има къде

другаде да отиде. Наистина, човекът здравата се е изплашил и тази сутрин трябваше да му дам хлоралхидрат и калиев бромид за успокоение. Той изглеждаше възмутен, когато му казах, че е трябало да вземе тези лекарства и предишната нощ и се наложи да го умиротворявам, като с най-сериозен израз изслушах историята, която той разказа много ясно и точно.

— Стоях на мостика — започна той. — Беше към края на средната нощна вахта, тъкмо когато нощта е най-тъмна. Имаше слаба луна, но облаци от време на време я закриваха, така че не се виждаше надалече. Джон Маклауд, харпунистът, дойде от бака и съобщи за странен шум вдясно от носа. Отидохме на мястото и двамата го чухме — ту звучеше като детски плач, ту като стенания на жена. Седемнадесет години се занимавам с лов на тюлени, но никога не съм чувал тюлен, било стар или млад, да издава такива звуци. Както си стояхме на площадката на бака, луната се показва иззад облака и ние видяхме нещо подобно на бяла фигура да пресича леденото поле в същата посока, от която долетяха виковете. За известно време я изгубихме от поглед, но тя се показва отново вляво от носа и я съзряхме като сянка върху леда. Изпратих един моряк да донесе пушките, а Маклауд и аз слязохме на леда, като помислихме, че може да е било и мечка. Когато слязохме долу, аз не виждах до себе си Маклауд, но поех в посоката, от която продължавах да чувам виковете. Извървях така около миля, а може би и повече, докато стигнах до едно хълмче, на чийто връх сянката се бе изправила и като че ли ме очакваше. Не знам какво беше това. Но в никакъв случай не беше мечка. Беше високо, бяло и стоеше изправено и ако не е било мъж или жена, кълна се, че беше нещо по-лошо. Затичах към кораба колкото ми стигат силите и изпитах огромно облекчение, когато се озовах на борда му. Аз имам договор да си изпълнявам задълженията на кораба и ще остана на него, но вече не можете да ме накарате да сляза отново на леда след залез-слънце.

Ето това е неговият разказ и аз съм се постарал, доколкото мога, да го предам с неговите думи. Предполагам, че това, което е видял, макар и категорично да го отрича, е било млада мечка, изправена на задните си крака, поза, която мечките често заемат, когато са обезпокоявани. При бледата светлина тя би напомняла човешка фигура, особено за човек с разклатени вече нерви. Все едно какво е

било, тази случка е печално събитие, защото се отрази много неблагоприятно върху екипажа. Погледите на моряците станаха още по-враждебни, а недоволството им още по-явно. Фактът, че са лишени от възможността да участват в лова на херингата, и това, че са затворени на този, както те го наричат „прокълнат“ кораб, може да ги доведе до необмислени постъпки. Дори харпунистите, които са най-старите и сигурни хора на борда, се присъединяват към общото вълнение.

Ако оставим на страна глупавия пристъп на суеверие, нещата се развиват благополучно за нас. Ледената маса, която ни бе притиснала от юг, почти се разнесе и водата е така топла, че започвам да вярвам, че се намираме в едно от онези разклонения на Гълфстрийм, които минават между Гренландия и Шпицберген. Наоколо се виждат безброй малки медузи и жълтокоремничета, водата около кораба гъмжи от скариди, така че е твърде възможно да се покажат и китове. И наистина — един кит бе вече забелязан по обед, но толкова далече, че лодките не можеха да го последват.

13 септември. Днес на мостика водихме дълъг и интересен разговор със стария помощник мистър Милн. По всичко изглежда, че капитанът е голяма загадка не само за мен, но и за моряците, та дори и за самите собственици на кораба. Мистър Милн ми разказа, че щом приключи рейса и екипажът получи заплатата си, капитан Крейги изчезва и никой не го вижда до началото на следващия сезон, когато той влиза спокойно в дирекцията на компанията и пита дали ще имат пак нужда от услугите му. В Данди той няма никакви приятели и никой няма претенции да познава живота му отпреди. Положението си дължи изцяло на навигаторските си способности, а името си — на смелостта и хладнокръвието, което е показал по времето, преди още да му бъде доверен кораб, когато е бил помощник. Всички са единодушни, че той не е шотландец и че името му не е истинско. Мистър Милн смята, че се е посветил изцяло на китоловството просто защото това е най-опасната работа, която е могъл да намери, и че рискува живота си винаги когато е възможно. Той приведе няколко примера в подкрепа на това си твърдение, един от които, ако е верен, е твърде любопитен. Веднъж капитан Крейги не се явил в дирекцията и се наложило да вземат друг човек на неговото място. Това било по времето на последната Руско-турска война. Когато се появил отново на

следващата пролет, имал на врата си белег от прясна рана, който винаги се стараел да скрие с шалчето си. Не мога да кажа дали твърдението на помощника, че капитанът е участвувал във войната, е вярно или не. Но наистина това е странно съвпадение.

Вятърът промени посоката си и сега духа от изток, но е още твърде слаб. Струва ми се, че в сравнение с вчера леденият обръч около нас се е стеснил. Докъдето стига погледът, се вижда безкрайно пространство от снежна белота, тук-таме нарушено единствено от случайни пукнатини или от тъмната сянка на някой хълм. На юг се вижда единственият ни път към спасението — тясната ивица синя вода, която се стеснява всеки ден. Капитанът поема тежка отговорност върху себе си. Чувам, че запасите от картофи са се привършили, дори и сухарите са вече недостатъчно, но той запазва същото безстрастно изражение и прекарва по-голямата част от деня на марса, оглеждайки хоризонта с бинокъла си. Настроението му е твърде променливо и както изглежда избягва компанията ми, но грубостта, която показва предишната нощ, повече не се повтори.

7:30 ч. вечерта. Убеден съм, че нас ни командува ненормален човек. Нищо друго не може да обясни странните приумици на капитан Крейги. Добре, че водя този дневник на пътешествието ни, защото той ще ни послужи за оправдание, в случай че се наложи да го изолираме по някакъв начин — стъпка, която ще предприема само като крайна мярка. Любопитно е, но самият той ме наведе на мисълта, че странното му поведение се дължи на лудост, а не просто на ексцентричност. Преди един час, докато аз се разхождах на юта, той стоеше на мостика и както обикновено се взираше през бинокъла. Повечето от моряците бяха слезли долу на чай, пък и вахтите напоследък не се дават редовно. Изморен от разходката, аз се облегнах на фалшборда и започнах да се любувам на мекия блъсък, който залязващото слънце пръскаше по огромните ледени блокове наоколо. Внезапно пресипнал глас ме извади от унеса и като се огледах, видях, че капитанът е слязъл и е застанал до мен. Той гледаше втренчено леда с израз, в който изненада и нещо близко до радост се бореша за надмощие. Макар че беше студено, едри капки пот се стичаха по челото му и той бе ужасно развълнуван. Крайниците му трепереха като на човек, който е пред епилептичен припадък, а гънките около устата му бяха опънати и резки.

— Гледайте — ахна той и ме хвана за китката, без да сваля очи от далечината и без да престава да следи с поглед някакъв предмет, който пресичаше зрителното поле. — Вижте! Ей там! Между възвишенията! Ето сега излиза иззад далечния хълм. Виждате ли я — трябва да я виждате. Все още е там. Бяга от мен, за бога, бяга от мен... отиде си!

Той изрече последните две думи шепнешком, с дълбоко страдание, което никога няма да се изличи от паметта ми. Като се държеше за корабните въжета, той направи усилие да се покатери на фалшборда, като че ли се надяваше да хвърли последен поглед към изчезващия предмет. Но, изглежда, не му стигнаха силите и се олюя назад към светлите люкове на салона, където се облегна задъхан и изтощен. Лицето му бе станало синкаво и очаквах да изгуби съзнание. Без да губя време, го отведох долу в каютата и го настаних на едно от канапетата. След това сипах малко бренди, допрях го до устните му и то оказа чудесното си въздействие: възвърна кръвта на лицето му и успокой треперещите крайници. Той се надигна на лакът и като се огледа, за да се увери, че сме сами, кимна ми да приближа и да седна до него.

— Вие я видяхте, нали? — попита той със същия потиснат, ужасяващ шепот, толкова чужд на неговата природа.

— Нищо не видях.

Той отпусна глава върху възглавниците.

— Не, той не би могъл да види нищо без бинокъл — промълви той. — Не би могъл. Именно бинокълът ми я показа и после очите на любовта — очите на любовта. Моля ви, докторе, не пускайте стюарда да влезе. Ще помисли, че съм луд. Заключете вратата, моля ви.

Станах и изпълних молбата му.

Той притихна за малко, очевидно потънал в размисъл, после отново се попривдигна на лакът и ме помоли за още бренди.

— Вие не мислите, че съм луд, нали, докторе? — попита той, докато прибирах бутилката обратно в шкафчето. — Кажете ми като мъж на мъж — смятате ли ме за луд?

— Мисля, че нещо ви тежи — отвърнах аз, — и то ви измъчва и ви вреди.

— Точно така, приятелю — извика той със светнали от алкохола очи. — Много ми тежи, много. Но в същото време аз съм в състояние

да определя координатите ни, да работя със секстанта и да се справям с логаритмите. Вие не можете да докажете пред съда, че съм луд, нали?

— Беше страшно да слушаш как този мъж обсъжда хладнокръвно въпроса за собствената си лудост.

— Сигурно не бих могъл — рекох аз. — Но мисля, че най-умно е да се върнете у дома, колкото може по-скоро и поне за известно време да водите спокоен живот.

— Да се върна у дома, така ли? — изсмя се той подигравателно.

— Едно съм аз, друго сте вие. Свийте гнездо с Флора — хубавата малка Флора. Празните мечти признак на лудост ли са?

— Понякога да — отвърнах аз.

— И какво още? Какви още са първите симптоми?

— Болки в главата, шум в ушите, пламъци пред очите, халюцинации...

— Какви халюцинации? — прекъсна ме той. — Какво наричате халюцинация?

— Да виждаш някъде нещо, което не е там — това е халюцинация.

— Но тя *беше* там! — изстена той. — Тя *беше* там! — и като стана, отключи вратата и с бавни и несигурни крачки се отправи към собствената си каюта, където, бях уверен, щеше да остане до сутринта. Изглежда нервната му система е претърпяла силно сътресение, независимо от това, какво си въобразява, че е видял. С всеки изминат ден този човек става все по-голяма загадка и се боя, че неговото предположение е правилно и че разумът му е засегнат. Не мисля, че поведението му е продуктувано от гузна съвест. Тази версия се шири сред офицерите и навярно сред моряците, но нищо не я подкрепя. Той няма вид на гузен човек, а повече на човек, към когото съдбата е била жестока и на когото трябва да се гледа по-скоро като на мъченик, отколкото на престъпник.

Тази нощ вятърът промени посоката си и духа откъм юг. Бог да ни е на помощ, ако блокира тесния проход, който е единственият път към спасението ни. Както се намираме сега на ръба на главната арктическа ледена маса, наричана от китоловците „бариерата“, всеки вятър от север би разкъсал леда около нас и би ни позволил да се измъкнем, докато южният вятър струпва зад нас ледените блокове и ни

затваря между два ледени масива. Още веднъж ще кажа — бог да ни е на помощ.

14 септември. Неделя — ден за почивка. Страховете ми се потвърдиха — тясната ивица синя вода на юг от нас изчезна. Наоколо — само огромни неподвижни ледени полета с техните странни хълмове и причудливи върхове. Мъртвешката тишина над това безкрайно пространство е ужасна. Вече не се чува плисък на вълни, крясък на гларуси или плющене на платна — само дълбока необятна тишина, при която мърморенето на моряците и скърцането на ботушите им по бялата лъскава палуба са неприятни и не на място. Единственият ни посетител беше една арктическа лисица, рядко срещано животно сред ледовете, макар и доста разпространено на сушата. Тя не се приближи до кораба, а след като ни огледа от разстояние, бързо избяга по леда. Това е странно поведение за тези животни, тъй като те обикновено не знаят нищо за человека, а по природа са любопитни, стават близки с него и лесно могат да се хванат. Колкото и невероятно да изглежда, но дори тази незначителна случка се отрази зле на екипажа. „Ето това бедно животно — то позна призрака и видя призрака, а не аз или вие!“ — такъв бе коментарът на един от старшите харпунисти, а другите кимнаха в знак на съгласие. Излишно е да се опитва човек да спори срещу такова детинско суеверие. Те са си внушили, че върху кораба тежи някакво проклятие и нищо не е в състояние да ги убеди в противното.

Капитанът прекара в уединение целия ден и напусна каютата си само за около половин час следобед, за да излезе на юта. Наблюдавах го, че бе приковал очи към мястото, където се появи вчерашното видение. Макар да стоях близо до него, той изглежда не ме виждаше. Молитвата бе прочетена както обикновено от главния механик. Любопитен факт е, че на китоловните кораби винаги се използва молитвеникът на Англиканская черква, макар че никой не принадлежи към нея — нито от офицерите, нито от матросите. Нашите моряци са или католици, или презвитерианци и последните преобладават. И тъй като ритуалът, който се изпълнява, е чужд както за едните, така и за другите, никой не може да се оплаче, че е пренебрегван. При това те слушат с цялото си внимание и набожност, така че в тази система има нещо за препоръчване.

Великолепен залез, при който огромните ледени полета приличат на езеро от кръв. Никога не съм виждал по-хубаво и в същото време по-необикновено нещо. Вятърът смени посоката си. Ако в продължение на двадесет и четири часа духа от север, все още има изгледи за спасение.

15 септември. Днес е рожденият ден на Флора. Скъпото момиче. Добре че не може да види момчето си, както тя ме нарича, приковано сред ледените полета с луд капитан и провизии само за няколко седмици. Несъмнено тя всяка сутрин следи внимателно сведенията за корабите в „Скотсмън“. Трябва да дам пример на останалите и да си дам вид на весел и равнодушен, ала само бог знае, че понякога на сърцето ми е много тежко.

Днес термометърът показва деветнадесет градуса по Фаренхайт (минус пет градуса по Целзий). Вятърът е слаб и което е по-лошо, духа от неблагоприятна посока. Капитанът е в отлично настроение; горкият, струва ми се, че си въобразява да е видял нова поличба или привидение през нощта, защото рано сутринта влезе в каютата ми и като се наведе над койката, прошепна: „Не беше халюцинация, докторе! Наистина я видях!“ След закуска той ме помоли да проверя още колко храна е останала. Проверката извършихме заедно с втория помощник. Оказа се, че хранителните припаси са по-малко, отколкото очаквахме. Останали са половин сандък сухари, три бурета осолено месо и съвсем оскъдно количество кафе на зърна и захар. В задния трюм и шкафовете по каютите има много лакомства като консервирана съомга, супи, овнешко с фасул и др., но колко е това за един екипаж от петдесет человека. В склад има две бурета брашно и тютюн в неограничено количество. Общо при наполовина намалени дажби храната ще стигне за осемнадесет-двадесет дни, не повече. Когато докладвахме за положението на капитана, той заповяда всички моряци да се съберат и се обърна към тях. С високата си стегната фигура и одухотворено лице той приличаше на човек, роден да командува. Говореше за положението хладнокръвно, съвсем по моряшки, като показваше, че не изпуска ни една вратичка за избавление.

— Приятели — започна той, — сигурно всички вие смятате, че аз съм ви въвел в това трудно положение, ако това наистина е трудно положение, и може би някои от вас ме упрекват. Но трябва да си припомните, че в продължение на много сезони нито един кораб, който

се е връщал у дома, не е донасял толкова много пари от китова мас, колкото старата „Полярна звезда“ и всеки един от вас е вземал своя пай. Вие оставяте жените си в охолство, докато другите нещастници се връщат и намират любимите си затънали в мизерия. Ако трябва да ми благодарите за едното, трябва да ми благодарите и за другото и тогава сме квит. Заemали сме се с храбри рискове и преди този и сме успявали, а че сега сме поели един риск и не сме успели, не е нужно да шумим много. Ако се случи най-лошото, ще се доберем до сушата през леда и ще се запасим с тюленово месо, с което ще преживеем до пролетта. Но дотам няма да се стигне, защото вие ще видите шотландския бряг, преди да са изтекли три седмици. Засега всеки моряк ще получава половин дажба на равни начала, привилегии никому. Не падайте духом и ще излезем от това затруднено положение така, както сме излизали от много опасности преди.

Тези няколко прости думи ободриха екипажа. Предишната отчужденост към капитана се стопи, а старият харпунист, когото вече споменах заради суеверието му, извика три пъти „ура“, което бе подето от всички моряци.

16 септември. Вятърът е променил посоката си през нощта и сега духа от север. Има изгледи ледът да се отдръпне. Хората са в добро настроение, независимо от малките дажби, които получават. В машинното отделение поддържат парата, за да можем незабавно да потеглим, ако ни се предостави такава възможност. Капитанът е с повишен дух, въпреки че лицето му е запазило онова изражение на човек, обречен на смърт, за което вече споменах. Този изблик на бодрост обърква повече, отколкото предишното му униние. Не мога да го разбера. Мисля, казах някъде в началото на този дневник, че една от неговите чудатости е, че той никога никому не разрешава да влиза в каютата му. Сам си оправя леглото и сам се грижи за всичко останало. За моя изненада днес по обед капитанът ми даде ключа от каютата си и ме помоли да сляза долу и да видя колко е часът по неговия хронометър, а през това време той измерваше височината на слънцето. Това е гола и тясна стая с умивалник и няколко книги и нищо друго, което да говори за разкош, освен няколкото картини по стените. Повечето от тях са евтини репродукции, но имаше и една акварелна скица на глава на млада жена, която привлича вниманието ми. Очевидно това бе портрет, а не една от онези сладникави въображаеми

хубавици, които моряците така много харесват. Никой художник не би могъл да извлече от въображението си такава необикновена смесица от характер и слабост. Неподвижното чело, необезпокоено от мисъл и грижа, силно контрастираха на ясно очертаната издадена челюст и решителната извивка на долната устна. Под портрета, в един от ъглите, бе написано: „М. Б. на 19“. Това, че някой бе успял за краткото съществуване от деветнадесет години да достигне такава сила на волята, каквато бе отпечатана на лицето, ми се стори тогава почти невероятно. Тя трябва да е била изключителна жена. Нейното лице ме плени толкова много, че макар и бегло да го разглеждах, бих могъл, ако бях художник, да го нарисувам черта по черта на страниците на този дневник. Чудя се каква роля е играла тя в живота на нашия капитан. Той бе закачил картината в края на койката си, за да може винаги да я гледа. От другите предмети в каютата нямаше нищо достойно за отбелязване — кителни, сгъваемо столче, малко огледало, кутия за тютюн и много лули, включително едно ориенталско нарзиле, което донякъде потвърждава разказа на мистър Милн за участието на капитана във войната, макар и връзката да изглежда много далечна.

11:20 часа вечерта. Капитанът току-що си легна след дълъг и интересен разговор на общи теми. Когато иска, той може да бъде най-очарователен събеседник, защото е забележително начетен и притежава способността да изразява мнението си убедително, без обаче да го налага. Не обичам, когато улучват слабото ми място. Той говори за същността на душата и нахвърли възгледите на Аристотел и Платон по този въпрос по превъзходен начин. Изглежда, че има склонност към прераждането на душата и учението на Питагор. Наред с тях засегнахме и съвременния спиритизъм и аз направих шеговит намек за шарлатанствата на Слейд, при което, за моя изненада, той ме предупреди най-настойчиво да не смесвам невинния с виновния и започна да доказва, че е логично и християнството да се заклейми като заблуждение, тъй като Юда, който е проповядвал тази религия, е бил злодей. Малко след това той ми пожела лека нощ и се оттегли в каютата си.

Вятърът се усилва и духа постоянно от север. Сега нощите са тъмни колкото в Англия. Надявам се утешният ден да ни освободи от нашите ледени окови.

17 септември. Отново привидението! Благодаря на небето, че имам здрави нерви. Суеверието на тези нещастници и подробните описания, които те правят с най-голяма искреност и убеденост, биха ужасили всеки човек, непривикнал към техните нрави. Разказват се много версии за случилото се, но общият сбор от всички е, че нещо тайнствено се е носело из въздуха около кораба цяла нощ и че Сенди Макдонълд от Питърхед и „старият“ Питър Уилямсън от Шетландските острови са го видели, а също и мистър Мили от мостика — така че трима свидетели могат да съчинят много по-добър разказ, отколкото втория помощник. Разговарях с Милн след закуска и му казах, че не би трябвало да обръща внимание на подобни глупости и че като офицер трябва да дава на моряците по-добър пример. Той кимна зловещо с глава, преживяла много бури, и отговори с характерната си предпазливост:

— Може би да, може би не, докторе — рече той. — Не мога да кажа дали беше призрак. Не се фукам, че вярвам в морски дяволи и тях подобни, макар и да има много причини да кажа, че съм го видял. Мен не могат да ме изплашат лесно, но може би и на вас щеше да ви се смрази кръвта, ако бяхте видели това, което аз видях снощи — една страшна бяла сянка, която витаеше насам-натам и пищеше и стенеше в мрака като агънце, загубило майка си. Вие, разбира се, веднага ще го припишете към фантастичните приказки.

Разбрах, че е безнадеждно да споря с него, и се задоволих само да го помоля за една лична услуга — да ме повика следващия път, когато призракът се появи. Тази молба той прие с много възклициания, които изразяваха надеждата му, че този случай никога повече няма да се повтори.

Както и очаквах, бялата пустиня зад нас бе вече прорязана във всички посоки от множество тесни ивици вода. Северната ни ширина днес бе $80^{\circ}52'$, което показва, че върху ледената маса духа силен южен вятър. Ако той продължава да е все така благоприятен, ще разбие ледената маса така бързо, както я образува. Засега не ни остава нищо друго, освен да пушим, да очакваме и да се надяваме, че нещата ще се оправят. Ставам фаталист. Когато човек се занимава с такива несигурни неща като вятъра и леда, не може да бъде друг. Вероятно вятърът и пясъкът на арабските пустини са внушили на

първоначалните последователи на Мохамед склонността да се кланят на съдбата.

Тези истории с призрака се отразиха зле на капитана. Страхувах се, че те могат да възбудят чувствителните му нерви и се опитах да скрия нелепата случка от него, но за зла участ той дочу един от моряците да загатва за нея и настоя да му докладват. Както и очаквах това, не само изкара на бял свят цялата му скрита лудост, но дори я изостри. Трудно ми е да повярвам, че това е същият човек, който снощи говореше за философия с най-критична проницателност и хладнокървни преценки. Той се разхожда напред-назад по юта като тигър в клетка, като понякога се спира и простирайки ръце с жест, изпълнен с копнеж, се взира нетърпеливо в леда. Непрестанно си мърмори нещо, а веднъж извика на глас: „Още малко, любима — още малко!“ Горкият! Тъжно е да видиш един храбър моряк и съвършен благородник да изпадне в такова положение и да си помислиш, че въображението и халюцинациите могат да помрачат разума, за който истинската опасност е била солта на живота. Бил ли е някога човек в моето положение — между побъркан капитан и халюциниращ помощник? Понякога си мисля, че съм единственият нормален човек на кораба — освен може би втория механик — човек безразличен към всичко.

Ледът продължава да се отдръпва бързо и има голяма вероятност утре сутринта да потеглим. Когато разкажа у дома за всички необикновени неща, които са ме сполетели, сигурно ще си помислят, че измислям.

12 часа през нощта. Допреди малко бях твърде стреснат, но сега вече се чувствувам по-добре благодарение на една голяма чаша бренди. Все още не съм дошъл на себе си, което се вижда и от почерка ми. Работата е в това, че преживях нещо много необикновено и започвам да се съмнявам дали съм имал право да дамгосвам всички на борда като луди само защото твърдят, че са видели неща, които не изглеждат логични за моите разбирания. Пфу! Глупак съм, че позволявам такава дреболия да ме обезкуражава и все пак последвалото след тези събития има и допълнително значение, защото не мога вече да се съмнявам нито в разказа на мистър Менсън, нито в разказа на помощника, тъй като сега сам преживях това, на което преди се присмивах.

В края на краищата нямаше нищо страшно — обикновен писък и това бе всичко. Не очаквам, че този, който прочете настоящия дневник, ако изобщо някой някога го прочете, ще сподели чувствата ми или ще разбере как ми се отрази това. След вечеря излязох на палубата да изпуша спокойно една лула преди лягане. Нощта бе тъмна, толкова тъмна, че стоеяки под спасителната лодка, не виждах офицера на мостика. Мисля вече споменах за необикновената тишина, която цари в тези северни морета. В други краища на света, дори в най-затънените, все има някакво трептене на въздуха — някакъв глух шум — от далечни селища или дори от тихото шумолене на тревата. Човек може и да не го долавя, но ако той изчезне, ще почувствува липсата му. Само тук, в арктическите морета, тази остра, безкрайна тишина се натрапва с цялото си ужасно присъствие. Установяващ, че ухoto ти се напряга даолови и най-слабия звук, погълъща жадно всеки случаен шум по кораба. В такова именно състояние стоях облегнат на фалшборда, когато в нощната тишина от леда почти точно под мен се чу остър и пронизителен вик, който, струва ми се, започна от такава височина, каквато и една примадона в операта едва ли е достигнала, и продължи да се извисява все по-високо, докато накрая се превърна в писък на агония, като последния вик на изгубена душа. И този страхотен писък още звъни в ушите ми. Той бе пропит от мъка, неописуема мъка и огромен копнеж, но заедно с това бе съпроводен от една неочеквана безумна нотка на тържество. Писъкът се разнесе съвсем близо до мен, но макар и да се взирах в тъмнината, не можах да забележа нищо. Почаках малко, но не чух да се повтори. Ето защо слязох долу, потресен както никога досега. Като слизах по стълбата, срещнах мистър Милн, който се качваше да поеме вахтата.

— Е, докторе — обърна се той към мен, — може би и това е фантастична приказка? Чухте ли писъка? Или може би това е суеверие? Какво мислите сега?

Бях длъжен да се извиня на честния човек и да призная, че съм объркан, както и той бе объркан преди известно време. Вероятно утре нещата ще изглеждат другояче. В момента едва ли ще посмея да напиша това, което мисля. Ако след време, когато ще съм се отърсил от всички тези неща, препрочета написаното, ще се презират за слабостта си.

18 септември. Все още преследван от странния писък, прекарах неспокойна и тежка нощ. Капитанът, изглежда, също е спал малко, защото лицето му е измъчено, а очите са налети с кръв. Не му разказах за снощното си приключение, нито пък възnamерявам да сторя това. Той и тъй е неспокоен и възбуден, ту сяда, ту става и очевидно му е невъзможно да запази спокойствие.

Както очаквах, тази сутрин пред ледените блокове се очерта чудесен проход и ние успяхме да приберем котвата и да изминем дванадесет мили в посока запад-северозапад. След това бяхме спрени от огромно ледено поле, не по-малко от това, което остана зад нас. То препречва напълно пътя ни и не ни остава нищо друго, освен да хвърлим котва отново и да почакаме, докато блоковете се отдръпнат. Това навярно ще стане в следващите двадесет и четири часа, ако вятърът не утихне. Забелязахме няколко тюлена да плуват във водата и убихме единия от тях — огромен екземпляр, дълъг повече от единадесет фута. Те са свирепи и заядливи животни и се говори, че са по-зли и от мечките. Но за щастие на леда те са бавни и тромави, така че не е опасно да ги напада човек.

Капитанът очевидно не смята, че неприятностите са ни отминали, макар да не мога да проумея защо гледа мрачно на нещата, щом всички останали на кораба вярват, че по някакъв чудотворен начин сме се измъкнали, и са сигурни, че ще стигнем до открито море.

— Предполагам мислите, че вече всичко е в ред, а, докторе? — попита той, когато след вечеря седнахме заедно.

— Да — отвърнах аз.

— Не бива да сме толкова сигурни — и все пак несъмнено вие сте прав. Не след дълго ние всички ще бъдем в обятията на любимите си, нали? Но не бива да сме толкова сигурни — не трябва!

Той помълча малко, като замислено люлееше крака.

— Знаете ли — продължи той, — това е опасно място — дори в най-добрите си участъци е коварно и опасно място. Познавах хора, които най-внезапно са загинали в подобни места. Понякога само едно подхълъзване е достатъчно — едно-единствено подхълъзване и хълтваш в някоя пукнатина — само един мехур върху зелената вода ще покаже къде си потънал. Страшна работа — изсмя се той нервно. — Но през всичките години, прекарани из тези места, никога не ми е минавала мисълта да направя завещание — не че има нещо особено, което да

оставя, но все пак, когато човек е изложен на опасност, трябва предварително да уреди и приготви всичко. Не мислите ли така?

— Разбира се — отвърнах аз, като се чудех какво по дяволите има предвид.

— Човек се чувствува по-добре, като знае, че всичко му е уредено — продължи той. — Ако нещо ме сполети, надявам се ще се погрижите за нещата ми. В каютата ми няма кой знае какво, но колкото и да е, бих искал да бъде продадено и парите да се разделят между екипажа така, както парите от китовата мас. Хронометърът искам да запазите за себе си като малък спомен от нашето пътешествие. Разбира се, това е само предпазна мярка, но реших да се възползвам от случая и да ви го кажа. Предполагам, че при необходимост мога да разчитам на вас.

— Във всички случаи — отговорих аз — и щом вие предприемате тази стъпка, то и аз тогава...

— Какво вие? — прекъсна ме той. — При *vas* всичко е наред. Какво по дяволите ви е на *vas*? Вижте, не искам да съм прекалено рязък, но не обичам, когато някой млад човек, едва навлязъл в живота, ми говори за смърт. Идете горе на палубата и подишайте малко чист въздух наместо да дрънкате глупости тук и да ме насьрчавате да правя и аз същото.

Колкото повече мисля за този ни разговор, толкова не ми харесва. Защо му трябва да си оправя работите тъкмо когато явно сме се измъкнали от всички опасности? Като че ли не е толкова луд, колкото изглежда. Дали не мисли за самоубийство? Спомням си как веднъж той говореше с дълбоко благоговение за ужасното престъпление да се самоубиеш. Ще го наблюдавам внимателно и понеже не мога да се натрапвам в каютата му, ще остана на палубата, докато си легне.

Мистър Милн разсея опасенията ми и каза, че това е само една от „малките чудатости на капитана“. Той лично вижда много розово положението. Според него ние ще се измъкнем от леда вероятно вдругиден, два дни по-късно ще минем покрай остров Жан Майен и ще видим Шетландските острови след по-малко от седмица. Дано само не е прекалено оптимистичен. Мнението му може спокойно да се противопостави на мрачната предпазливост на капитана, защото той е стар и опитен моряк и претегля думите си, преди дати каже.

Отдавна заплашващата катастрофа ни връхлетя. Просто не зная какво да пиша за това. Капитанът изчезна. Той може да се завърне отново при нас, но аз се съмнявам — съмнявам се. Сега е седем часа сутринта на 19 септември. Цяла нощ кръстосвахме надлъж и нашир безкрайното ледено поле, но напразно. Ще се опитам да опиша обстоятелствата, които съществуваха изчезването му. Ако някога някому се случи да прочете тези редове, надявам се той ще разбере, че те не са догадка или слух и че аз, нормален и образован човек, описвам нещата така, както се случиха пред собствените ми очи. Изводите са лично мои, а за достоверността на фактите отговарям.

Капитанът запази отличното си настроение след разговора, който съм записал. Но въпреки това той беше нервен и неспокоен и не го свърташе на едно място. В продължение на петнадесет минути той се качи на палубата седем пъти, като правеше няколко бързи стъпки и отново слизаше. Всеки път го проследях, защото нещо в лицето му затвърди решението ми да не го изпускам от очи. Изглежда той наблюдаваше ефекта, който бяха произвели върху мен движенията му, защото се опитваше да се покаже прекалено весел, смееше се буйно и на най-малката шега, за да разсее опасенията ми.

След вечеря отиде още веднъж на кърмата и аз отново го последвах. Нощта бе тъмна и много тиха с изключение на меланхоличното стенене на вятъра през рейките. От северозапад се задаваше тъмен облак и дрипавите пипала, които протягаше напред, обхванаха лицето на луната, която само от време на време проблясваше през облачната маса, носена от вятъра. Капитанът нервно се разхождаше и като видя, че продължавам да го дебна, дойде при мен и ми намекна да се прибера долу. Това, едва ли е необходимо да го казвам, затвърди още повече у мен решението да остана на палубата.

Мисля, че по-сетне той забрави за моето присъствие, защото стоеше притихнал, облегнат на фалшборда, и се взираше в необятната снежна пустиня, част от която беше в сянка, докато другата част блестеше меко на лунната светлина. На няколко пъти отгатнах по движенията му — поглеждаше часовника си и дори промълви тихо късо изречение, от което улових единствено думата „готов“. Признавам, че ме полазиха тръпки на страх, когато наблюдавах силуeta на високата му фигура в тъмнината и забелязах как той

напълно покрива представата за човек, който отива на среща. Среща с кого? Съединявайки фактите, някакво смътно усещане у мен започна да се прояснява, но аз съвсем не бях подготвен за това, което последва.

По внезапната напрегнатост на позата му разбрах, че е видял нещо. Последвах го дебнешком. Той се взираше с нетърпелив, въпросителен поглед в нещо, което приличаше на мъгляв облак, който се носеше бързо успоредно с кораба. Представляваше замъглено и неясно тяло, лишено от форма, което в зависимост от светлината се виждаше ту по-ясно, ту се губеше. В този миг луната бе забулена под нежното покривало на един облак като обвивка на анемония.

— Идвам, любима, идват! — извика капитанът с глас, пълен с неописуема нежност и жал.

Това, което последва, се случи мигновено. Нямах сила да се намеся. С един скок той се качи на фалшборда и с още един се озова на леда, почти в краката на бледата мъглява фигура. Той простря ръце напред, като че ли да я хване и така се втурна в мрака — с протегнати напред ръце. Останах да стоя скован и неподвижен, напрягайки очи след отдалечаващия се силует, докато гласът на капитана замря в далечината. Не мислех, че ще го видя отново, но в този миг луната изгря през една пролука в облачното небе и освети необятното ледено поле. Видях тъмната му фигура вече надалеч да бяга с необикновена скорост през снежната равнина. Тогава го съзряхме за последен път — и сигурно това ще е последният път, когато ще го видим.

Беше организирана група, която тръгна след него, и аз се включих в нея, но матросите не взеха работата присърце и нищо не открихме. Друга група ще бъде сформирана след няколко часа. Сега, когато записвам тези събития, трудно ми е да повярвам, че не съм сънувал или не съм имал никакъв отвратителен кошмар.

7:30 часа вечерта. Току-що се завърнахме премалели и напълно изтощени от второто безуспешно търсене на капитана. Леденото поле е с необикновени размери — макар че прекосихме поне двадесет мили от повърхността му, нямаше никакви изгледи да се види краят му. Напоследък студът е толкова лют, че замръзналият сняг е твърд като гранит, иначе следите му щяха да ни водят. Моряците горят от желание да вдигнем котва и да заобиколим леденото поле, а оттам да поемем на юг, защото леденият обръч се разтвори през нощта и морето се вижда на хоризонта. Те се мъчат да докажат, че капитан Крейги сигурно е

мъртъв и ние всички рискуваме живота си за нищо, като оставаме, когато имаме възможност да се измъкнем. Мистър Милн и аз ги убедихме много трудно да почакат до утрата и бяхме принудени да обещаем, че в никакъв случай няма да забавяме повече от това заминаването. Ето защо предложихме, да поспим няколко часа и след това да се отправим за последен път да го търсим.

20 септември, вечерта. Днес сутринта обходихме леда с група матроси и изследвахме южната част на леденото поле, докато мистър Милн продължи в северна посока. Напреднахме около десетдванадесет мили, без да видим и следа от живо същество, с изключение на една самотна птица. Тя прехвърча високо над нас и като съдя по полета ѝ, мисля, че беше сокол. Южният край на леденото поле се изостряше в продълговата тясна ивица, която навлизаше в морето. Когато приближихме основата на този нос, моряците се спряха, но аз ги помолих да продължим до самия му край, за да сме сигурни, че нито една възможност не е била пропусната.

Едва бяхме изминали и стотина ярда, когато Макдонълд от Питърхед извика, че вижда нещо отпред, и се завлече нататък. Ние всички погледнахме в тази посока и се затичахме. Първоначално предметът се виждаше само като неясно тъмно петно върху белия лед, но като приближихме, доби формата на човек и очевидно на човека, когото търсехме. Той лежеше по лице върху един лден къс. Множество дребни ледени кристали и снежинки го бяха засипали и искряха по тъмносиньото му моряшко сако. Като приближихме, някакъв блуждаещ полъх пое тези малки люспици във вихъра си и те се завъртяха извъздуха, някои от тях отново кацнаха на земята и след това, подети отново от вихъра, бързо се понесоха по посока към морето. В очите ми това изглеждаше като снежна пряспа, но много от спътниците ми твърдяха, че то придобило очертанията на жена, която се навела над трупа, целунала го и тогава бързешком прекосила леденото поле. Научих се да не се подигравам на ничие мнение, колкото и необикновено да изглежда то. Едно е сигурно — Никълс Крейги не е имал мъчителен край, защото на посинялото му измъчено лице бе застинала светла усмивка, а ръцете му все още бяха протегнати напред, като че ли се е опитвал да улови странния посетител, призовал го в мрачния свят отвъд гроба.

Погребахме го същия следобед, покрит с корабния флаг, с тридесет и два изстрела. Аз прочетох заупокойната молитва, докато суворите моряци плачеха като деца, защото почти всички от тях дължаха много на доброто му сърце. Те показваха сега обичта, която странният му нрав бе отхвърлял през целия му живот. Тялото му се пълзна по решетката с тъп, потискащ плясък и като погледнах в зеленикавата вода, видях го да слиза надолу, докато се превърна в малко блещукащо петно върху периферията на вечния мрак. После дори и то угасна и той изчезна. Той ще лежи там със своята тайна и загадка, погребани в душата му, до онзи велик ден, когато морето ще предаде мъртвците си и Никълс Крейги ще излезе из ледовете с усмивка на лице и с втвърдени ръце, прострени напред за прегръдка. Моля се в онзи живот участта му да е по-добра, отколкото беше в този.

Няма да продължа дневника си. Пътят ни към дома лежи гладък и ясен пред нас и безкрайното ледено поле скоро ще бъде само спомен от миналото. Трябва да мине време, за да преодолея сътресението от неотдавнашните събития. Когато започнах тези записи по нашето пътешествие, не се замислих как ще съм принуден да ги завърша. Пиша последните думи в самотната си каюта и все още се сепвам от време на време и ми се струва, че чувам по палубата над себе си отривистите стъпки на мъртвеца. Снощи влязох в каютата му, тъй като мой дълг бе да направя списък на вещите. Всичко бе като при последното посещение, освен картината, която бях описан да виси в края на койката му. Тя бе изрязана като че ли с нож от рамката си и бе изчезнала. С тази последна брънка от необикновената верига от факти завършвам дневника си за пътешествието на борда на „Полярна звезда“.

(Забележка от д-р Джон Макелистър Рей, старши: Прочетох за необикновените събития, свързани със смъртта на капитана на „Полярна звезда“, описани в дневника на моя син. Напълно съм уверен, че всичко е станало точно както го описва той. Твърдя това с абсолютна сигурност, защото го познавам като човек със здрави нерви, който зачита истината. И въпреки това на пръв поглед разказът му бе толкова неясен и невероятен, че аз дълго време бях против публикуването му. Но през последните няколко дни проведох

самостоятелно проучване на въпроса, което хвърля нова светлина върху него. Бях в Единбург, за да присъствувам на заседание на Сдружението на британските медици и случайно срещнах там д-р П., мой стар другар от университета, който практикува сега в Солтеш в Девъншир. Когато му разказах за преживелиците на сина си, той ми съобщи, че е познавал капитана и се зае (за мое не малко учудване) да ми го опише. Описанието съвпада поразително с описанието в дневника, с изключение на това, че той го обрисува по-млад човек. Според разказа му капитанът е бил сгоден за девойка с необикновена красота, която живеела на корнишкия бряг. По време на едно негово плаване годеницата му умряла при изключително ужасни обстоятелства.)

---

[1] Китоловците мерят кита не по дълчината на тялото му, а по дълчината на китовата кост. — Б.авт. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.